

Cíle reformy, hlavní připomínky a reakce týmu BKTV

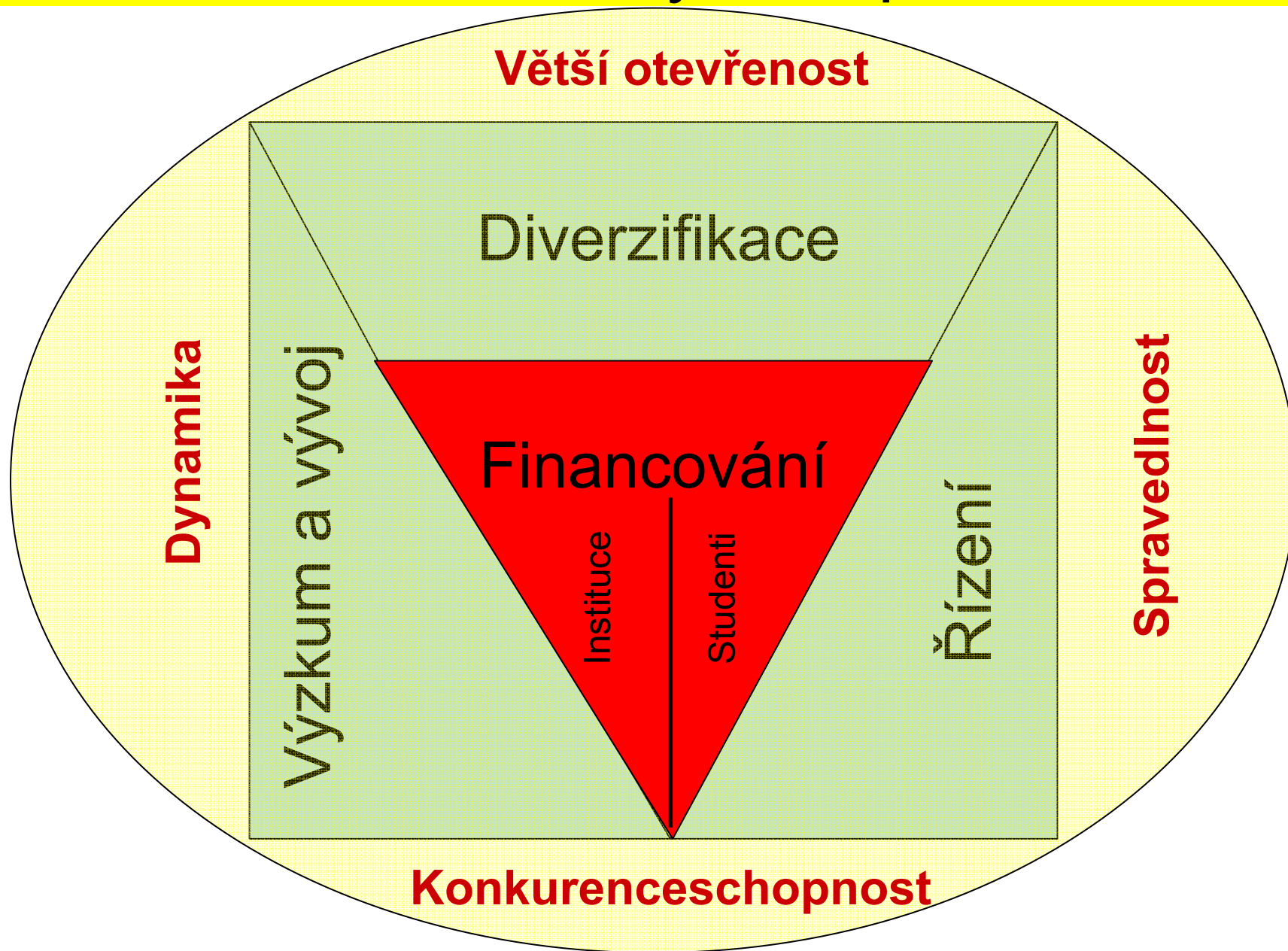
Petr Matějů

Předchozí pokusy o reformy

- **1993 – Financování:** Pokus o zavedení „australského“ komplexního modelu financování – nepředloženo PSP
- **1995 – Školné:** V rámci vládního návrhu zákona o VŠ (PSP vrátila vládě k přepracování, nepředloženo)
- **2000 – Diversifikace:** Novela zákona o VŠ, vytvoření právního rámce pro implementaci Boloňského procesu (prošlo většinou několika hlasů přes odpor MŠMT a akademické obce)
- **2001 – Financování:** opětovný pokus zavést modifikovanou variantu australského modelu financování (předloženo PSP, zamítnuto)
- **2004 – (především) Financování:** Společný návrh MŠMT a ČKR (Boloňský proces, využití fondů, financování bydlení studentů, hranice 26 let, **základní podmínkou realizace změn je výrazné navýšení rozpočtů VŠ z veřejných zdrojů**)

**V čem je předložená
reforma navržená v BKTV jiná ?**

Podstata reformy: komplexnost

Cíle

- **Cílem není „úřad“ ale dynamika: méně řízení – více konkurence**
  - Systém terciárního vzdělávání se musí více **diverzifikovat**, aby uspokojil různorodou poptávku uchazečů po oborech i zaměstnavatelů po absolventech;
  - Vysoce diverzifikovaný **system nelze řídit úředníky** – školy musí dostat více **autonomie i odpovědnosti**;
  - Proto musí růst **role transparentních finančních nástrojů** – každý musí vědět, jaký efekt přinese určité rozhodnutí a že kvalita se vyplácí;
  - Kvalita poroste, bude-li **hlavním aktérem student jako klient**;
  - **Veřejné financování** vzdělávací činnosti VŠ se musí uskutečňovat důsledně **přes studenty**, a to bez ohledu na to, na jakou školu jdou;
  - **Soukromé financování musí mít povahu investice** s potenciálně vysokým výnosem, na kterou si lze vypůjčit a splácet až z jejího výnosu (odložené školné).

Cíle

➤ **Cílem není škola, ale student a vynikající absolvent**

- Systém je třeba **otevřít** všem, kteří projeví zájem o studium, budou mít pro studium základní předpoklady a ponесou **za rozhodnutí studovat určitý obor více osobní odpovědnosti** než dnes (diverzifikace, spoluúčast, racionalizace poptávky).
- Do systému terciárního vzdělávání je třeba **pomocí více těm, kteří to potřebují** (sjednotit systém sociální pomoci, zacílit přímo na studenty, granty, stipendia, půjčky, spoření na vzdělání).
- **Školy musí být více než dříve hodnoceny podle výsledků** (úspěšný absolvent, vynikající výsledky výzkumu, inovace) než podle vstupů (přijetí studenti, výzkumné záměry, podíly docentů a profesorů).

Cíle

- **Výsledky výzkumu a vývoje musí obstát ve světové konkurenci a v oblasti inovací**
  - **Špičkový výzkum dosahující světových parametrů nemohou dělat všichni** (všichni ho mohou tak nanejvýš předstírat) – vytvořme podmínky pro vznik špičkových výzkumných univerzit nebo fakult;
  - **Za špičkovými výsledky výzkumu a vývoje musí jít mnohem více peněz než dnes** - nemůžeme si dovolit financovat bádání nad vybádaným nebo produkci tun popsaného papíru;
  - **Musí se zlepšit podmínky pro rozvoj partnerství mezi výzkumnými univerzitami a subjekty (podniky)**, které chtějí stavět svůj úspěch na inovacích – nebojme se prolomit bariéry mezi veřejným a soukromým sektorem, vydělají na tom obě strany a zvýšíme inovační potenciál země.

Na co se soustředují připomínky

➤ **Řízení:**

navrhovaný model řízení:

- ohrožuje autonomii VŠ (ČKR, RVŠ)
- ohrožuje akademické svobody (ČKR, RVŠ)
- otevírá cestu k přímé závislosti VŠ na zájmech podnikatelské sféry (ČKR)

➤ **Financování:**

- BKTIV dostatečně nereflektuje podfinancování VŠ zejména z veřejných zdrojů (ČKR, RVŠ)
- odložené školné vytvoří finanční bariéru a neúnosné dluhové zatížení absolventů (RVŠ)
- školné povede ke krácení příspěvků z veřejných zdrojů (ČKR)
- poskytování příspěvku soukromým vysokým školám pouze za předpokladu navýšení celkových prostředků VVŠ a umožnění vybírat školné

Na co se soustřeďují připomínky

➤ **Diverzifikace:**

- poptávka po bakalářích neroste, je blokována i ve veřejném sektoru, proč by měla růst ze strany podnikatelů (ČKR)
- vzdělávací činnost VŠ neuživí, musí mít VaV jako doplňující zdroj příjmů (ČKR)
- zavedení profesních bakalářských programů může vést k rušení středních odborných škol (ČKR)

➤ **Ostatní:**

- BKTV se příliš soustřeďuje na úlohu VŠ v tvorbě a transferu inovací a na vazby k podnikatelské sféře (RVŠ)
- svěřit habilitační a profesorská řízení školám a umožnit obsazování míst docentů a profesorů odborníkům z praxe povede k inflaci titulů, které tak ztratí smysl (ČKR)
- nerovnost šancí vzniká již na úrovni základního a středního vzdělávání (ČKR, RVŠ)

První reakce týmu BKTV

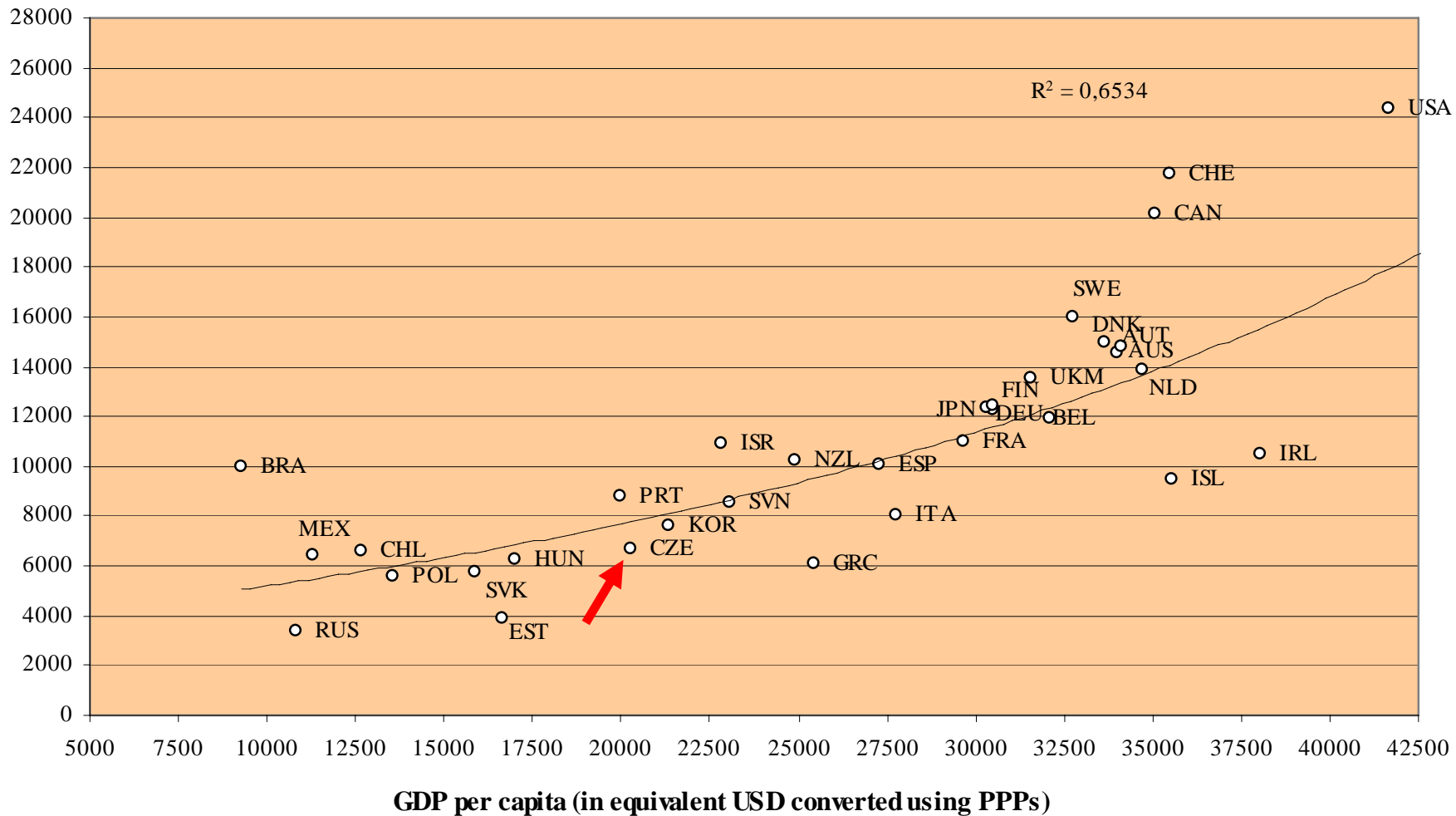
BK nereflektuje podfinancování VŠ

Nikoli, BK :

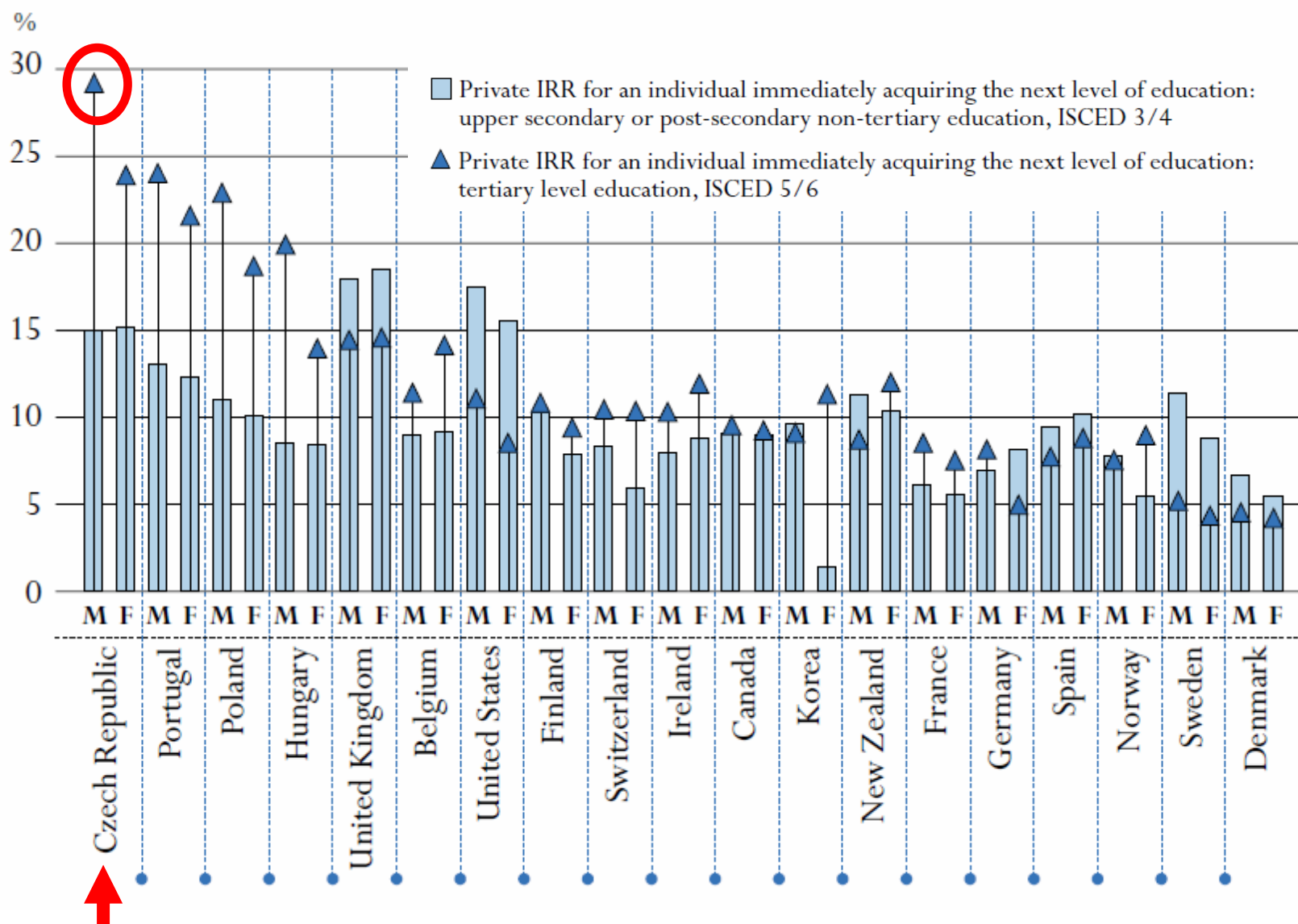
- **Konstatuje**, že výdaje na TV (zejména přepočtené na jednoho studenta) jsou pod průměrem OECD
- **Souhlasí**, že růst rozpočtů VŠ z veřejných i soukromých zdrojů je nutnou podmínkou naplnění jejich poslání (v soukromých výdajích zaostáváme více než ve veřejných)
- **Upozorňuje**, že
  - z dlouhodobého hlediska veřejné výdaje na studenta (přepočtené na paritu kupní síly) korespondují s HDP na hlavu (tj. s dosaženou produktivitou práce)
  - individuální relativní návratnost VŠ vzdělání je u nás nejvyšší v OECD (29 %).

Výdaje na jednoho studenta a HDP na hlavu

Expenditure per student (in equivalent USD converted using PPPs)

Individuální návratnost VŠ vzdělání

BK omezuje samosprávu

Nikoli, BK usiluje o:

- Vyšší autonomii v rozhodování o financích (investice do normativu, školné, prvky kontraktového financování, apod.).
- Akreditace oblasti vzdělávání místo studijního programu, opuštění mechanismu reakreditací, ale důraz na sledování kvality (od „předpokladů“ k měření „výsledků“).
- Jmenování docentů a profesorů (funkční místa) v působnosti školy.
- Vnitřní uspořádání a struktura v působnosti školy.
- Otevření většímu vlivu vnějších stakeholders za předpokladu, že dojde vytvoření nového modelu řízení (jasné vymezení kompetencí „akademické“ a „manažerské“ dimenze).

BK vystavuje vysoké školy politickému tlaku (správní rady)

Nikoli, BK usiluje o:

- Jmenování členů Správních rad Radou pro terciární vzdělávání (neodvolatelní členové na šest let s rotací po dvou letech).
- Zastoupení volených členů akademické obce ve správní radě.
- Smlouva o výkonu funkce člena správní rady (obdoba manažerské smlouvy).

BK nevytváří podmínky pro diversifikaci

- **První podmínkou** diverzifikace je realizace reformy VaVal (koncentrace prostředků na VaV směrem k excelentním výsledkům) – tato reforma již probíhá (zákon 130/2002 o podpoře výzkumu jde do PSP, nový systém hodnocení schválen), první efekty v roce 2010
- **Další podmínkou** je posílení váhy výsledků ve financování VŠ (tj. absolventi a jejich uplatnitelnost) – formální podmínky vytvoří Akreditační komise (nové pojetí, nové role), finanční podmínky vytvoří školné (až bude zavedeno)

Habilitační a profesorská řízení v působnosti škol povedou k inflaci titulů

- **VŠ** budou hodnoceny více podle „výstupů“ než „vstupů“, školy, které vyprodukují mnoho špatných docentů a profesorů ničeho nedosáhnou (snad jen zvýšených nároků na mzdy)
- Profesori jako **funkční místa** (nikoli jako titul na doživotí) je ve světě běžná věc
- Komplexní reforma k inflaci titulů nepovede, polovičatá reforma a současný stav nepochybně ano

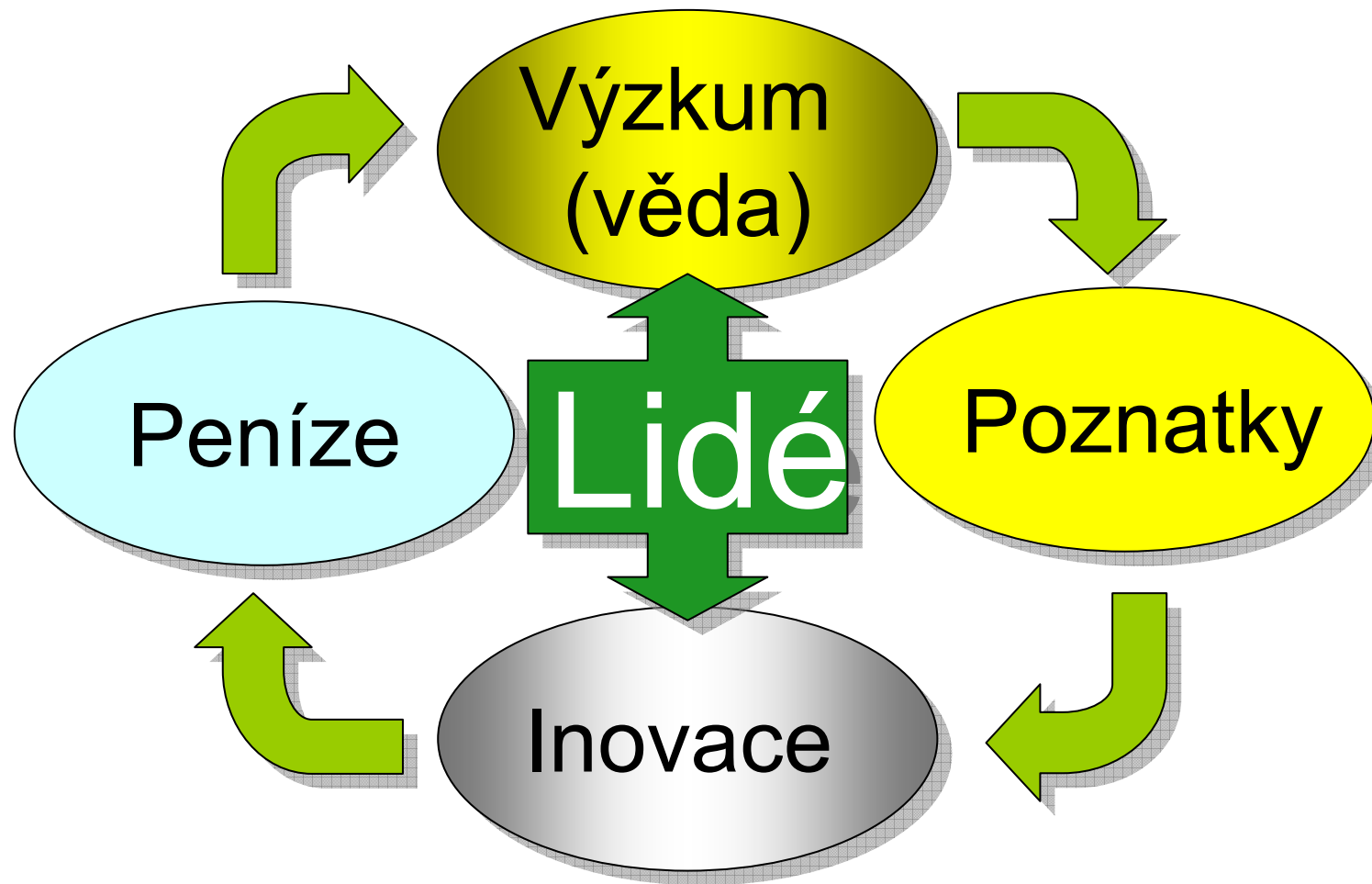
Nerovnosti vznikají na nižších stupních

- **Souhlasíme**, BK se v poslední kapitole zabývala podmínkami pro úspěch reformy TV na nižších stupních:
  - odstranění časné selekce dětí do různých typů vzdělávacích drah
  - posílení všeobecné složky vzdělávání na všech typech škol
  - postupné směřování k modelu „univerzálního“ středního vzdělávání s odbornými specializacemi uvnitř škol (high school, lyceum)
- **Tato kapitola byla na návrh PV MŠMT z BKTV odstraněna** (může být kdykoli do BKTV vrácena)

Čeho jsme si vědomi (politická ekonomie reformy)

- **Rezistence vůči vzdělávacím reformám je tím větší:**
  - čím větší jsou předpokládané počáteční náklady ve srovnání s očekávaným užitkem a přínosy;
  - čím vzdálenější jsou přínosy reformy ve srovnání s rozsahem a hloubkou změn, které reforma implementuje
  - čím silněji jsou reprezentovány a komunikovány zájmy těch, kteří reformě aktivně brání, ve srovnání s reprezentací a veřejnou komunikací zájmů těch, kteří reformu pasivně nebo aktivně podporují: **roste význam „mlčící většiny“**;
  - čím polarizovanější je politická reprezentace (větší polarizace má za důsledek silnější tendenci primárně věcná řešení ideologizovat a politizovat).

„Věda dělá z peněz znalosti,
inovace dělají ze znalostí peníze...“

Děkuji za pozornost